

De academicus in zijn ivoren toren? Op professor Roger Burggraeve, die deze week met emeritaat gaat, is dat plaatje alvast niet van toepassing. De gedreven salesiaan werd en is immers maar moraaltheoloog dankzij en vanuit zijn engagement bij jongeren en zijn nabijheid bij gebroken mensen. Zijn denken en doen bevruchten elkaar voortdurend en brachten hem tot de ontwikkeling van een groei-ethiek.

Ilse Van Halst

‘Je mag niemand in de steek laten’

STUDEREN aan de universiteit of priester worden? Het was een moeilijke keuze waarvoor de jonge Burggraeve stond toen hij de humaniora succesvol afsloot. „Van huize uit waren we allen sterk geëngageerd. Ik was ook misdienaar. Dat doet je als knaap van veertien of vijftien wel nadenken over wat je met je leven wilt aanvangen. Al heel vroeg stond voor mij vast dat ik priester wilde worden. Toen men mij aanspoorde om naar de universiteit te gaan, twijfelde ik. Maar ik besloot mijn gevoel te volgen en priester te worden. Nadien belandde ik dan toch aan de universiteit. Pas later zie je de verschillende draden van je leven samenkomen. Misschien was hier de Voorzienigheid aan het werk?”

- U belandde bij de salesianen?

Dat is eigenlijk toeval. De onderpastoor van Passendale, een vriend des huizes, drong er bij mijn ouders op aan me niet naar de vakschool te zenden, maar me te laten studeren aan de Don Boscoschool in Kortrijk. De salesianen waren tijdens de vakantie maanden uitermate actief op de speelterreinen. Ik vond het ronduit fantastisch om met die kinderen bezig te zijn. Naar de missies trekken leek me ook erg leuk. Logisch dus dat ik er bleef hangen.

Na mijn eerste jaar filosofie werd ik in 1963 naar Rome gezonden om verder te studeren. Met het Tweede Vaticaans Concilie kwam daar een heel nieuwe gedachtestroom op gang. Vooral het dialogale denken van de filosoof Gabriel Marcel boeide me. Al zoekend trachtte hij de dialoog met heden en verleden open te houden. Aan de K.U.Leuven kwam ik dankzij mgr. Dondeyne op het spoor van de joodse filosoof Emmanuel Levinas en zijn aandacht voor de ethische dimensie van de verhouding tussen mensen, en daar doorheen de verbonden

Sommigen zullen het christelijke ideaal nooit bereiken. Toch is het ook voor hen waardevol op stap te gaan en waar te maken wat voor hen mogelijk is

denheid met God. Dat waren antwoorden om mijn honger naar een nieuwe filosofie, een nieuwe manier van denken te stillen.

- Levinas boeit u tot de dag van vandaag nog steeds.

Ik ontdekte dat hij niet enkel filosofie bedreef, maar via de Talmoud ook commentaar gaf op de Bijbel. Aan de faculteit Theologie kregen we toen nog klassieke Bijbeluitleg. Men demonteerde teksten en kaderde ze historisch, maar men slaagde er niet in de overstap te maken van de strikt wetenschappelijke benadering naar de boodschap. Terwijl het daar uiteindelijk om draait. Dankzij Levinas ontdekte ik dat je de Bijbel ook filosofisch kunt benaderen, zodat de boodschap overeind blijft staan.

De Bijbel is geen collectie oude en versleten teksten, maar een bron van denken tot op vandaag. Dat leerde ik niet enkel als intellectueel smaken, maar ik doceerde ook jarenlang cursussen *Religie, zingeving en levensbeschouwing* met de Bijbel als denker, en dat zowel aan de faculteit Godgeleerdheid als in Farmacie, Tandheelkunde en Filosofie, zowel in Europa als in Afrika en India. Steeds opnieuw merkte ik dat mensen daar heel open voor staan. Al te vaak wordt vandaag immers gesuggereerd dat geloven erop neerkomt de ogen te sluiten en niet meer na te denken.

Wie gelooft is achterlijk, wil de goeemeente. Neen, geloven doe je met beide ogen wijd open, via het verstand, via een doordenkende lezing van Bijbelteksten, via het zoeken naar zin en ziel.

- Uw ander stokpaardje zijn de jongeren.

Als ik salesiaan geworden ben, dan was het voor de jonge mensen. Na mijn militaire dienst in 1967-68 engageerde ik me voor de jongeren via Eigentijdse Jeugd in Groot-Bijgaarden, en dat op uitnodiging van mijn con-

© Ingrid Hannes

frater Robert Kino. Ik geloofde altijd heel sterk in zijn project, omdat hij op zoek was naar een manier om te staan tussen jonge mensen vandaag en tegelijk hen iets mee te geven in de geest van Don Bosco. Hen uit te dagen om goede burgers en goede christenen te zijn.

Don Bosco was zich er scherp van bewust dat goede christenen in een ivoren toren nog geen goede burgers zijn in de maatschappij. Omgekeerd heb je evenmin iets aan goede burgers zonder inspiratie. De combinatie is belangrijk, en dat moet je jongeren proberen diets te maken op een eigentijdse manier. Niet met een zak over je hoofd. Om hun wereld en hun problemen van binnen uit te leren kennen en te begrijpen – ook aan de universiteit – volgde ik recent bijvoorbeeld cursussen om beter met de moderne elektronische middelen te kunnen omgaan en via computer en discussieforum met studenten het gesprek aan te gaan.

Van jongeren heb ik ontzettend veel geleerd. Voor hen heb je immers nog geen gezag, louter omdat je prof bent. Je verwerft je gezag slechts in de praktijk van de opvoeding, door te communiceren, te luisteren, bij hen te zijn,

hen ernstig te nemen. Zonder hen te overvragen, maar ook zonder hen in te steek te laten. Wat niet wil zeggen dat je hen niet vanuit kerkelijk-christelijke hoek kritisch mag bevragen. Tussen de jongeren leerde ik de dagdagelijkse realiteit van jonge mensen kennen. Zij zijn de spiegel van onze samenleving. Aan hen zie je wat er leeft.

- Deze ervaringen bepalen mee uw denken?

De leefwereld van jongeren, de verhalen van gebroken mensen, de discussies in de ethische commissies waarin ik zetel – deze realiteit is de bron van al mijn werk. Boeken lezen en louter denkwerk volstaan niet. Je moet kennis ook steeds toetsen aan de werkelijkheid, ze de tijd gunnen om verterd te worden. Pas dan voelen mensen dat je boodschap dooreleeft is, dat ze authentiek is.

Dit zeer realistische christelijk ethisch denken combineerde ik met mijn belangstelling voor de filosofische benadering. In mijn moraaltheologische zoektocht probeerde ik beide tot een synthese te verwerken, tot wat ik de groei-ethiek of de ethiek van het haalbare ben gaan noemen. Het gaat erom de concrete mens zoals

hij is, mild nabij te zijn en met hem op stap te gaan, een haalbaar groeiperspectief voor ogen. Zonder nochtans het evangelische ideaal op te geven, maar ook zonder uit het oog te verliezen dat sommigen nooit de top zullen kunnen bereiken. Ook voor hen is het waardevol ten minste op stap te gaan en iets te realiseren van dat christelijke ideaal, ook al is het niet ten volle.

Ik vertrek dan ook van de idee van het kleinere goed, veel eerder dan te blijven steken in een polariserend denken over het minste kwaad. Een denkpiste die ik filosofisch onderbouwde, maar waar men in de ethiek, zeker op internationaal vlak, nog niet zo vertrouwd mee is. Ze beweegt zich tussen het simpelweg verontschuldigen van mensen en het louter normatieve. Sommigen keren in de Kerk immers graag terug naar normen en regels, omdat ze redeneren dat er opnieuw nood is aan duidelijke gewijzers en een onduidelijke leer.

Gebroken mensen hebben niet enkel nood aan nabijheid, maar ook aan de uitdaging om te groeien. Maar je mag niemand in de steek laten. Ik zou het jammer vinden moest het groeispoor niet verder worden uitgewerkt.